

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Valintaesitys

Hankkeen perustiedot

Hankkeen julkinen nimi

Lapin ilmasto- ja energiastrategia-hanke

Hakijan virallinen nimi

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus
Lapin liitto

Hakemusnumero

R-01429

Alkamispäivämäärä

1.5.2024

Päätymispäivämäärä

31.12.2025

Viranomainen

Lapin liitto

Kokouksen päivämäärä

22.4.2024

Hakuilmoitus ja tunnus

Lapin liiton EAKR-haku 2/2023 (2.10.-20.12.2023) LAPLII-007

Käsittelijä

Anne Kristiina Tervo

Toimintalinja

2 Hiilineutraali Suomi

Eryitystavoite

2.2 Ilmastonmuutokseen sopeutumisen, riskien ehkäisemisen ja katastrofivalmiuden ja -palautuvuuden edistäminen parantaminen

Tukimuoto

Alueellinen kehittämistuki: kehittämishanke

Hankkeen sisältö

Lapin ilmasto- ja energiastrategia -hankkeen tavoitteena on laatia uusi Lapin ilmasto- ja energiastrategia, joka koostuu kolmesta osiosta: ilmastonmuutoksen hillintä, ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja energiastrategia. Lisäksi hankkeen läpileikkaavina teemoina ovat ilmastoviestintä, osallisuus ja oikeudenmukaisuus.

Lapin liitto on asettanut ilmastotavoitteekseen hiilineutraaliuden vuoteen 2035 mennessä. Tavoitetta ei ole kuitenkaan määritelty tarkemmin eikä toimenpiteistä tavoitteeseen pääsemiseksi ole päätetty.

Työpaketissa yksi hiilineutraaliustavoite määritellään hyödyntäen erilaisia päästöskenaarioita. Lapille laaditaan skenaarioiden pohjalta päästöbudjetti, joka tarkoittaa enintään sallittua kasvihuonekaasupäästöjen määrää tavoitteisiin nähden. Lisäksi päätetään toimenpiteistä, joiden toteuttaminen on edellytys hiilineutraaliustavoitteeseen pääsemiseksi. Työpaketissa tuetaan myös kuntia omassa ilmastotyössään.

Työpaketissa kaksi energiankäytölle ja -tuotannolle asetetaan omat tavoitteensa vuoteen 2050 saakka. Energiatehokkuudella ja uusiutuvalle energialla mahdollistetaan hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen, mutta energiastrategia linjaa myös energiankäytön, -tuotannon, -siirron ja -varastoinnin tarpeista aluekehityksen ja huoltovarmuuden näkökulmasta. Huomio on myös uusissa energiateknologioissa kuten vedyssä ja hajautetussa energiantuotannossa.

Työpaketissa kolme mallinnetaan Lapissa tapahtuva ilmastonmuutos hyödyntäen uusimpia CMIP6-ilmastomalleja. Lisäksi tutkitaan ilmastonmuutoksen sosioekonomisia vaikutuksia Lapissa. Näiden pohjalta laaditaan Lapin ilmastonmuutoksen riski- ja haavoittuvuustarkastelu. Riskien tunnistamisen jälkeen tavoitteena on esittää toimenpiteitä ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sopeutumiseksi ja varautumiseksi. Alueellinen sopeutumis suunnitelma ja riski- ja haavoittuvuustarkastelu auttavat alueen muita toimijoita omien ilmastoriskiensa tunnistamisessa ja sopeutumistoimien suunnittelussa. Tavoitteena on, että ilmastoriskit vakiintuvat myös osaksi alueellista riskiarviota.

Neljännessä työpaketissa hankkeen läpileikkaavina teemoina kehitetään ilmastoviestintää, osallisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Viestinnän tavoitteena on, että se on vaikuttavaa ja helposti ymmärrettävää. Lapin ilmastoviestinnälle laaditaan oma ilme ja strategiasta tehdään helposti viestittävä ja visuaalisesti miellyttävä tiivistelmä, joka käännetään kaikille kolmelle saamen kielelle sekä englanniksi. Strategiatyöhön halutaan osallistaa keskeiset tahot mm. työryhmien avulla. Jokaisen työpaketin ympärille kootaan oma asiantuntijaryhmä. Näiden lisäksi osallistetaan keskeisiä tahoja strategiaproessin eri vaiheissa. Hankkeelle laaditaan erillinen viestintä- ja osallisuussuunnitelma, joka tarkentaa viestinnän ja osallisuuden keinoja.

Ilmasto- ja energiastrategiatyössä huolehditaan myös strategian oikeudenmukaisuudesta. Tiivistetyt strategian esittämien toimenpiteiden tulisi olla siten reiluja, ettei niistä aiheutuisi suhteettoman suurta taakkaa tietyille väestöryhmälle tai taholle. Strategian keskeisimpien toimenpiteiden osalta tehdään oikeudenmukaisuusarviointia ja erityisesti kiinnitetään huomiota alkuperäiskansaoikeuksiin.

Strategiatyössä hyödynnetään laajasti alueellisia ilmastoverkostoja sekä hankeyhteistyötä muiden hankkeiden kanssa. Hanketta toteuttavat Lapin ELY-keskus ja Lapin liitto ja strategiatyön edistymistä seurataan hankkeen ohjausryhmän lisäksi molempien organisaatioiden johtoryhmissä. Strategian vaikuttavuuden parantamiseksi se tullaan viemään poliittisen prosessin läpi ensin Lapin maakuntahallitukseen ja sieltä maakuntavaltuustoon, jotta siitä saadaan virallinen asiakirja ohjaamaan aluesuunnittelua ja -kehitystä.

Lisätietoja hakemuksesta

Hankkeen toimenpiteiden koko kuvaus löytyy hakemuksen liitteestä. Alla on hankehakemus pohjaan tehty tiivistelmä.

Hanke jakautuu neljään työpakettiin: TP1 Ilmastonmuutoksen hillintä, TP2 energiastrategia, TP3 Ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja TP4 Viestintä, osallisuus ja oikeudenmukaisuus. Jokaiselle työpaketille perustetaan oma asiantuntijatyöryhmä, joka tukee hankkeen projektihenkilöstöä hankkeen toteuttamisessa. Kaikki työpaketit käynnistyvät samanaikaisesti hankkeen alkaessa ja kestävät hankkeen päättymiseen asti. Alla on kuvattu työpakettien yhteydessä vastuutahot. Tiivistetyt työpaketit koostuvat seuraavista toimenpiteistä. Alle on avattu myös tarkemmin päätoteuttajan vetämien työpakettien sisältöä, mutta kokonaisuus löytyy hakemuksen liitteistä.

TP1 Ilmastonmuutoksen hillintä (Lapin liitto)

- Lapin hiilineutraaliustavoitteen määrittäminen
- Päästövähennystoimenpiteistä päättäminen ja päästöbudjetin laadinta
- Hillintätoimien oikeudenmukaisuustarkastelu ja luontovaikutukset
- Kulutuksen hiilijalanjälki

TP2 Energiastrategia (Lapin liitto)

- Lapin energiataseen selvittäminen
- Energia-alan tavoitteiden asettaminen ja skenaarioiden laadinta vuoteen 2050 saakka
- Uusiutuvan energian ja energiatehokkuustavoitteiden asettaminen
- Energiantuotannon, -käytön, -siirron ja -varastoinnin tavoitteiden asettaminen
- Selvitys uusista energiamuodoista (vety) ja hajautetusta energiantuotannosta
- Energiamurrosareenan järjestäminen

TP3 Ilmastonmuutokseen sopeutuminen (Lapin ELY-keskus)

- Ilmastonmuutoksen vaikutusten mallintaminen vuosiin 2050 ja 2100 mennessä
- Ilmastonmuutoksen sosioekonomisten vaikutusten arviointi
- Alueellisen riski- ja haavoittuvuustarkastelun laadinta
- Sopeutumistoimenpiteiden määrittely
- Lapin sopeutumissuunnitelman laadinta

TP4 Viestintä, osallisuus ja oikeudenmukaisuus (Lapin ELY-keskus)

- Lapin ilmastoviestinnän koordinointi ja kehittäminen
- Viestinnän ostopalvelut: visuaalinen ilme, valmiin strategian taittaminen ja julkaisu, tiivistelmän käännettäminen, viestintäkampanja

- Viestintä- ja osallisuussuunnitelman laadinta
- Työryhmien perustaminen ja työn tukeminen hankkeen ajan
- Osallisuuden eri menetelmien käyttäminen
- Strategian ja toimenpiteiden oikeudenmukaisuustarkastelu (sis. alueidenkäyttökysymykset, alkuperäiskansaoikeudet jne.)

TP3 Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

Työpaketti 3 keskittyy ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja varautumisen kokonaisuuteen. Osana ilmastostrategiaa laaditaan ilmastonmuutokseen sopeutumisensuunnitelma, joka tunnistaa ilmastonmuutoksen vaikutukset Lapissa ja selvittää toimenpiteitä vaikutusten lieventämiseksi. Työpaketti pohjautuu ilmastolain tavoitteeseen ilmastonmuutokseen sopeutumisiksi ja kansalliseen ilmastonmuutoksen sopeutumisen suunnitelmaan (KISS2030), joka on kansallisen sopeutumistyön ohjaava ilmastopolitiikansuunnitelma.

Työ lähtee käyntiin ilmastonmuutoksen vaikutusten tunnistamisella. Työssä hyödynnetään uusimpia CMIP6-malleja, jotka ovat IPCC:n kuudennen arviointiraportin taustalla, ilmastoskenaarioiden laadintaan. CMIP6-mallien pohjalta laaditaan alueelliset SSP-skenaariot ilmastonmuutoksen vaikutuksista. Lisäksi hyödynnetään vanhempia RCP-ilmastoskenaarioita. RCP-skenaarioilla on jo mallinnettu ilmastonmuutoksen vaikutusta Lapin lämpötiloihin ja sadantaan eri alueilla, mutta CMIP6-mallien hyödyntämistä maakunnan tasolla ei ole Lapissa ennen tehty. Ilmastonmuutoksen vaikutuksia Lapissa mallinnetaan vuosiin 2050 ja 2100 saakka. Ilmastonmuutosta mallinnetaan kolmella eri maantieteellisellä alueella: Etelä-Lappi, Keski-Lappi ja Pohjois-Lappi. Työ hankitaan ostopalveluna esimerkiksi ilmatieteenlaitokselta tai vastaavalta tutkimuslaitokselta.

Lappi on erityisen haavoittuvaista aluetta ilmastonmuutokselle. Erityisesti ilmastonmuutos vaikuttaa luonnonvara-aloihin kuten maa- ja metsätalouteen, jotka ovat riippuvaisia vallitsevista ilmasto-olosuhteista. Lapissa porotalous on perinteistä alkutuotantoa, joka on erityisen haavoittuvaista ilmastonmuutoksen takia. Myös Lapin matkailu painottuu talvikausiin, jolloin matkailuteollisuus on riippuvainen talviolosuhteiden säilymisestä. Lisäksi arktinen luonto erityisesti tuntureilla ja pohjoisimmassa Lapissa on erittäin herkkää ja kasvillisuusvyöhykkeiden siirtyessä kohti pohjoista elintila vaikkapa tunturikoivikoilta pienenee jatkuvasti, mikä vaarantaa ekosysteemin tulevaisuuden. Arktinen alue myös lämpenee vähintään kolme kertaa nopeammin kuin globaali ilmasto, mikä tarkoittaisi entistä suurempaa ja nopeampaa muutosta arktisessa luonnossa. Lisäksi Lapissa asuu alkuperäiskansaan kuuluvia saamelaisia, joiden kotiseutualue sijaitsee pohjoisimmassa Lapissa. Saamelaiskulttuuri on kehittynyt tietyissä arktisissa olosuhteissa ja ilmaston muuttuessa saamelaiskulttuurin omaleimaiset perinteet kuten poronhoitoon ja lohienkalastukseen liittyvät elinkeinot ovat vaarassa.

Näiden ilmastonmuutoksen vaikutusten tunnistamisen perusteella laaditaan Lapin alueellinen riski- ja haavoittuvuustarkastelu. Alustavaa tarkastelua on tehty jo hankevalmistelun yhteydessä ja osana EU:n sopeutumisen missiota, johon Lappi on liittynyt, mutta tarkoituksena on laatia kattava riski- ja haavoittuvuustarkastelu, joka tukisi toimijoita ilmastonmuutoksen vaikutusten ymmärtämiseksi.

Vaikutusten arviointi on myös edellytys sopeutumistyön suunnitelmalliselle kehittämiselle. Tavoitteena on suunnitella toimenpiteitä ilmastonmuutoksen vaikutusten lieventämiseksi ja niihin varautumiseksi ja sopeutumisiksi. Lapissa alueellisesta varautumistyöstä vastaa Lapin aluehallintovirasto (AVI), joka päivittää vuosittain alueellisen riskiarvion ja järjestää varautumisharjoituksia alueella. Nykyisellään alueellinen

riskiarvio tunnistaa joitain ilmastonmuutokseen liittyviä riskejä (esim. metsäpalot, tulvat ja pakolaisuus), mutta tavoitteena on ilmatoriskien parempi tunnistaminen ja tietopohjan vahvistaminen myös alueellisessa ja kunnallisessa varautumistyössä sekä ymmärryksen lisääminen ilmastonmuutoksen moninaisista vaikutuksista ja sopeutumiskeinoista.

TP4 Viestintä, osallisuus ja oikeudenmukaisuus

Hankkeen neljäs työpaketti on koko hankkeen läpileikkaava kokonaisuus. Osallisuus ja oikeudenmukaisuus ovat teemoja, jotka korostuvat niin ilmastolaissa kuin ilmastopolitiikan suunnitelmissa. Viestinnän merkitys korostuu, sillä ilmastoasiat ovat vaikeasti ymmärrettäviä ja jopa polarisoivia eri yhteiskuntaryhmien välillä. Hankkeelle luodaan viestintä- ja osallistumissuunnitelma, jossa tarkennetaan viestinnän ja osallisuuden kokonaisuutta osana hanketta. Ilmastoviestintä koetaan vaikeasti ymmärrettäväksi ja monimutkaiseksi, minkä vuoksi viestinnässä panostetaan erityisesti saavutettavuuteen ja selkokielisyyteen. Hankkeelle hankitaan visuaalisesti miellyttävä graafinen ilme, jota hyödynnetään hankkeen viestinnässä eri kanavissa tarkoituksena koota Lapin ilmastoviestintä yhden ja saman ilmeen alle. Ilmasto- ja energiastrategia taitetaan lukukelpoiseen ja julkaistavaan muotoon, mutta siitä tehdään myös helposti ymmärrettävä ja yksinkertaistettu tiivistelmä. Valmiista ilmasto- ja energiastrategiasta viestitään kattavasti viestintäkampanjalla loppuvuodesta 2025.

Osallisuus näkyy jo hankkeen organisoinnissa. Hankkeelle perustetaan ohjausryhmän lisäksi neljä asiantuntijatyöryhmää, yksi kutakin työpakettia kohden. Hankevalmistelun yhteydessä on tunnistettu kymmeniä ilmastotyön kannalta tärkeitä sidosryhmiä Lapissa, mutta kaikkia ei voida ottaa yhteen ohjausryhmään tai ohjausryhmän työskentelystä tulisi mahdotonta. Asiantuntijaryhmillä voidaan paremmin hallita sidosryhmien suurta määrää ja toisaalta hyödyntää mahdollisimman paljon eri alojen asiantuntijoiden osaamista strategiaprosessissa.

Osallisuus ei saa kuitenkaan jäädä vain asiantuntijatasolle vaan myös eri ryhmien osallistumista tulee mahdollistaa. Esimerkiksi energiamurrosareenalla pyritään osallistamaan laajemmin eri tahoja energia-alan tulevaisuustyöhön. Tarkemmin osallisuuden metodeista ja tavoista tullaan päättämään viestintä- ja osallisuussuunnitelmassa, mutta metodit voivat pitää sisällään työpajoja, kansalaisraateja, kyselyitä, haastatteluita jne. Tärkeintä on, että eri ryhmille on erilaisia keinoja osallistua. Esimerkiksi nuorten osallistamiseksi voidaan järjestää nuorille suunnattuja omia tulevaisuustyöpajoja. Lisäksi hankkeessa tehdään yhteistyötä muiden hankkeiden kanssa tapahtumien järjestämiseksi ja eri ryhmien tavoittamiseksi ja osallistamiseksi.

Kolmas läpileikkaava teema on oikeudenmukaisuus. Ilmasto- ja energiastrategian kannalta on erittäin olennaista, että se on oikeudenmukainen eri väestö- ja intressiryhmien osalta. Käytännössä tämä tarkoittaa, ettei yksittäinen ryhmä joudu kantamaan suhteetonta taakkaa esimerkiksi päästövähennystoimista. Tavoitteena on tunnistaa maakunnan sisällä oikeudenmukaisuuden kannalta kriittisimpiä ilmastopäätöksiä, tuoda niihin liittyvää tietoa ja käydä dialogia eri vaihtoehtojen vaikutuksista eri ihmisryhmiin. Tärkeää on tunnistaa ne ryhmät, jotka ovat haavoittuvimmassa asemassa ja varmistaa, etteivät ilmastotoimet Lapissa tehtävien päätösten osalta heikennä entisestään heidän tilannettaan. Kansallisen jako-oikeudenmukaisuuden parantamiseksi hankkeella tunnistetaan myös kansallisten ilmastotoimien kriittisimpiä epäoikeudenmukaisuuksia Lapin asukkaille, haetaan näille vaihtoehtoja ja hyvitysratkaisuja, joita nostetaan esille maakunnallisessa edunvalvontatyössä. Tavoitteena on myös lisätä ymmärrystä ilmasto-oikeudenmukaisuudesta alueellisena kysymyksenä sekä globaalisti ja ylisukupolvisesti.

Myös vihreän siirtymän investointeihin liittyy oikeudenmukaisuuskysymyksiä alueen väestön ja luontoympäristön kannalta. Oikeudenmukaisuuskysymys on tärkeä myös saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien kannalta. Oikeudenmukaisuustyössä tehdään tiivistä yhteistyötä Arktisen keskuksen REBOUND STN-hankkeen kanssa ja hyödynnetään aiemman Just North hankkeen oppeja.

Kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma

Palkkakustannukset	347 670
Flat rate 40 % kehittäminen	139 068
2 Tulot (vähennetään kustannuksista)	0
Nettokustannusarvio yhteensä	486 738

	Yhteensä €	Osuus %
1 Haettava EU- ja valtion rahoitus	389 391	80,00
2 Omarahoitus: Muu julkinen rahoitus	50 556	20,00
3 Omarahoitus: Kuntarahoitus	46 791	0
4 Muu julkinen rahoitus	0	0
5 Yksityinen rahoitus	0	0
Rahoitussuunnitelma yhteensä	486 738	100,00

Rahoittajan arvio hankkeesta

Hankehakemus on arvioitu yleisten valintaperusteiden mukaan ja hanke on katsottu ohjelman ja erityistavoitteen 2.2. mukaiseksi. Hakemus on saanut erityisten valintaperusteiden pisteytyksessä pisteet 24/42 (57%).

Rahoittajan esitys

Rahoittaja puoltaa hakemuksen hyväksymistä

Ratkaisun mahdolliset perustelut ja jatkotoimenpiteet

Lappi ei ole vielä profiloitunut omassa ilmastotyössään, edellinen Lapin maakunnallinen ilmastostrategia on tehty vuonna 2011. Uusi ilmasto- ja energiastrategia tukee maakunnan kehittämistä laajasti ja alueen toimijoita oman toiminnan suunnittelussa ja varautumisessa tuleviin muutoksiin. Hankkeessa laadittava strategia myös tarkastelee ja määrittelee Lapin energiatulevaisuutta systemaattisesti ilmasto- ja aluetaloudenäkökulmista. Hanke on Uudistuva ja Osaava Suomi -rahoitusohjelman erityistavoitteen 2.2. mukainen; hankkeella tuetaan alueellisen sopeutumisstrategian valmistelua huomioiden ilmastonmuutoksen vaikutusten ja sopeutumistarpeiden alueelliset erot. Hankkeella tuetaan lisäksi kuntien ilmastotyötä. Hanke on Lappi-sopimuksen mukainen hanke: Lappi-sopimuksessa on esitetty hiilineutraaliustavoite vuodelle 2035 ja tällä hankkeella määritellään toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi.